

Drept procesual penal
Partea generală

Mapă de seminar

NEAGU, ION

■ **Educație și formare:** studii universitare de doctorat, Facultatea de Drept, Universitatea din București (1972-1977); Facultatea Internațională pentru Studiul Dreptului Comparat, Strasbourg, Franța (1974 – ciclul I; 1980 – ciclul II); Facultatea de Drept, Universitatea din București (1960-1965).

■ **Experiență profesională:** președinte al Consiliului de administrație al Universității „Nicolae Titulescu” din București (2012-prezent); rector al Universității „Nicolae Titulescu” din București (2002-2012); șeful Catedrei de Drept penal, Facultatea de Drept, Universitatea din București (1996-2007); avocat Baroul București (1990-prezent); conducător de doctorat Drept procesual penal (1990-prezent); membru în comisia de elaborare a Codului de procedură penală (1978-1979); cadru didactic învățământul superior juridic (1966-prezent); judecător (1965-1966).

■ **Activitate de cercetare științifică:** autor și coautor al numeroase tratate, studii și articole, dintre care amintim: *Tratat de drept procesual penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; *Tratat de drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *Codul de procedură penală, adnotat cu legislație și jurisprudență*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010; *Practică judiciară penală*, vol. IV, coautor (împreună cu G. Antoniu, N. Volonciu, V. Stoica, D. Popescu, V. Papadopol), Ed. Academiei Române, București, 1993; *Drept procesual penal. Tratat*, Ed. Academiei Române, București, 1988 ș.a.

DAMASCHIN, MIRCEA

■ **Educație și formare:** studii universitare de doctorat, Facultatea de Drept, Universitatea din București (2003-2009); curs postuniversitar Științe penale, Academia de Poliție „Al.I. Cuza” din București (1999-2000); curs psiho-pedagogie, Universitatea din București (1999-2000); Academia de Poliție „Al.I. Cuza” din București (1991-1995).

■ **Experiență profesională:** prorector, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București (2012-prezent); avocat Baroul București (2011-prezent); decan, Facultatea de Științe Sociale și Administrative, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București (2010-2012); manager al LESIJ-Lex ET Scientia International Journal, periodic editat de Universitatea „Nicolae Titulescu” din București (2009-prezent); cadru didactic la Universitatea „Nicolae Titulescu” din București, Facultatea de Drept, disciplinele Drept procesual penal – Partea generală; Drept procesual penal – Partea specială (2006-prezent); cadru didactic la Academia de Poliție „Al.I. Cuza” din București, disciplinele Drept procesual penal – Partea generală; Drept procesual penal – Partea specială (1998-2007).

■ **Activitate de cercetare științifică:** autor și coautor al numeroase tratate, studii și articole, printre care: *Tratat de drept procesual penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; *Tratat de drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *Codul de procedură penală, adnotat cu legislație și jurisprudență*, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010; *Drept procesual penal*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010; *Drept procesual penal. Mapă de seminarii*, Ed. Universul Juridic, București, 2010.

IUGAN, ANDREI VIOREL

■ **Educație și formare:** doctorand al Universității „Nicolae Titulescu” din București, Facultatea de Drept (2013-prezent); masterat Științe penale, Academia de Poliție „Al.I. Cuza” din București (2012); Facultatea de Drept (Poliție), Academia de Poliție „Al.I. Cuza” din București (2006-2010).

■ **Experiență profesională:** cadru didactic asociat la Universitatea „Nicolae Titulescu” din București, Facultatea de Drept, disciplina Drept procesual penal – Partea generală (2014-prezent); judecător la Judecătoria Sectorului 5 București (2014-prezent); ofițer de poliție, Inspectoratul de Poliție Județean Bacău, Serviciul de Investigare a Fraudelor (2010).

■ **Activitate de cercetare științifică:** *Redeschiderea procesului penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2016; *Acordul de recunoaștere a vinovăției*, Ed. Universul Juridic, București, 2015; numeroase alte studii publicate în reviste și volume de conferință.

Ion Neagu (coordonator)
Mircea Damaschin
Andrei Viorel Iugan

Drept procesual penal
Partea generală
Mapă de seminar

Universul Juridic
București
-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
UNUIA DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEAGU, ION

Drept procesual penal - Mapă de seminar : partea generală / Ion Neagu (coord.),
Mircea Damaschin, Andrei Viorel Iugan. - București : Universul Juridic, 2016
ISBN 978-606-673-825-5

I. Damaschin, Mircea

II. Iugan, Andrei Viorel

343.1(498)(079.1)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

PARTEA I

SINTEZE DE TEORIE. SPEȚE. GRILE

Capitolul I

Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal. Principiile aplicării legii procesuale penale

Secțiunea I. Sinteze de teorie

1. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale

1.1. Definiția procesului penal

definiție

Procesul penal reprezintă o activitate reglementată de lege, desfășurată de organele judiciare, cu participarea avocatului, a părților și a altor subiecți procesuali, în scopul constatării la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

■ analiza definiției

- ✍ etimologie: termenul latin *processus* – înaintare, progres
- ✍ activitate reglementată de lege
 - ⇒ mai mult decât în oricare domeniu al activității judiciare, procesul penal trebuie să se desfășoare între coordonatele stricte ale legii (*nullum iudicium sine lege*)
- ✍ organele judiciare
 - ⇒ organe specializate ale statului, care acționează ca subiecți oficiali în anumite faze ale procesului penal
 - ⇒ organele judiciare care acționează în procesul penal sunt următoarele (art. 30 C. pr. pen.):
 - organele de cercetare penală
 - organele de cercetare ale poliției judiciare
 - organele de cercetare penală speciale
 - procurorul
 - judecătorul de drepturi și libertăți
 - judecătorul de cameră preliminară
 - instanțele judecătorești

clasificare
organele
judiciare

clasificare părți

- ✍ părțile
 - subiecți procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară
 - persoane fizice sau juridice, cu drepturi și obligații, penale sau civile, ce reies din calitatea lor procesuală
 - aceste persoane au interese directe în cauză
 - părțile în procesul penal sunt:
 - inculpatul
 - partea civilă
 - partea responsabilă civilmente
- ✍ subiecții procesuali principali
 - suspectul
 - persoana vătămată
- ✍ avocatul
 - asistă sau reprezintă părțile ori subiecții procesuali principali, în condițiile legii; poate asista și alți subiecți procesuali, cu încuviințarea organului judiciar
- ✍ alți subiecți procesuali
 - martorul, expertul, interpretul, agentul procedural, organele speciale de constatare, orice alte persoane sau organe prevăzute de lege având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile judiciare penale

1.2. Fazele procesului penal

1.2.1. Noțiune

definiție

Fazele procesului penal sunt diviziuni ale acestuia, în care își desfășoară activitatea anumite categorii de organe judiciare în îndeplinirea atribuțiilor ce se înscriu în funcția lor procesuală și după epuizarea cărora pot fi date anumite soluții privind cauza penală.

clasificare

- fazele procesului penal sunt următoarele:
 - ✍ urmărirea penală
 - ✍ judecata
 - ✍ punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive
- din punct de vedere al numărului fazelor, se întâlnesc procese desfășurate:
 - ✍ în formă tipică – procesul penal parcurge toate cele trei faze ale sale
 - ✍ în formă atipică – procesului penal îi lipsește faza de urmărire penală desfășurată după procedura obișnuită, tipică
 - după dispoziția procurorului de netrimitere în judecată (ca urmare a clasării), persoana vătămată face plângere, iar judecătorul de cameră preliminară, admitând plângerea, desființează soluția atacată și dispune începerea judecării [art. 341 alin. (7) lit. c) C. pr. pen.]; în acest exemplu, deși dispoziția procurorului a fost de clasare, procesul penal va continua, ca urmare a pronunțării încheierii de începere a judecării

■ fiecare fază a procesului penal este structurată în etape și stadii procesuale

- ✍ faza de judecată se poate desfășura pe parcursul următoarelor etape procesuale:
 - ☉ judecata în primă instanță
 - ☉ judecata în căile de atac ordinare
 - ☉ judecata în căile de atac extraordinare
- ✍ judecata în primă instanță este structurată în următoarele stadii procesuale:
 - ☉ camera preliminară
 - ☉ măsurile premergătoare ședinței de judecată
 - ☉ verificările prealabile
 - ☉ cercetarea judecătorească
 - ☉ dezbaterile
 - ☉ deliberarea
 - ☉ redactarea și comunicarea hotărârii

1.2.2. Urmărirea penală

definiție

Fază a procesului penal care are drept obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

■ limitele urmăririi penale:

limita inițială

- ✍ limita inițială
 - ☉ este reprezentată de începerea urmăririi penale prin *ordonanță*

limita finală

- ✍ limita finală
 - ☉ este reprezentată de actul de dispoziție prin care procurorul poate dispune, după caz, trimiterea în judecată, clasarea ori renunțarea la urmărirea penală
 - ☉ actele care marchează terminarea urmăririi penale:
 - ✓ *rechizitoriul*, act procesual care conține dispoziția de trimitere în judecată; cu titlu de excepție, rechizitoriul poate să conțină atât dispoziția de trimitere în judecată, cât și dispoziția de netrimitere în judecată; astfel, conform art. 328 alin. (3) C. pr. pen., prin rechizitoriul se poate dispune, în procedura rezolvării cauzei de către procuror, și clasarea ori renunțarea la urmărirea penală
 - ✓ *acordul de recunoaștere a vinovăției*, act procesual care conține dispoziția de sesizare a instanței de judecată în ipoteza aplicării procedurii speciale prevăzute în art. 478-488 C. pr. pen.
 - ✓ *ordonanța*, în cazul clasării ori renunțării la urmărirea penală

1.2.3. Judecata

definiție

Fază a procesului penal care se desfășoară în fața instanțelor judecătorești din momentul sesizării judecătorului de cameră preliminară și până la soluționarea definitivă a cauzei penale.

■ limitele fazei de judecată

limita inițială

✍️ limita inițială

- ⇒ este reprezentată de sesizarea instanței de judecată
- ⇒ actele care marchează limita inițială a fazei de judecată
 - ✓ *rechizitoriul*, act procesual care conține, pe lângă dispoziția de trimitere în judecată, și dispoziția de sesizare a instanței de judecată; dispoziția de trimitere în judecată cuprinsă în rechizitoriu trebuie confirmată de judecătorul de cameră preliminară prin *încheiere* [art. 346 alin. (4) C. pr. pen.]
 - ✓ *acordul de recunoaștere a vinovăției*, act procesual care conține dispoziția de sesizare a instanței de judecată în ipoteza aplicării procedurii speciale prevăzute în art. 478-488 C. pr. pen.
 - ✓ *încheierea motivată* prin care judecătorul de cameră preliminară admite plângerea împotriva unei soluții de netrimiteră în judecată și dispune începerea judecării [art. 341 alin. (7) lit. c) C. pr. pen.]
 - ✓ *sentința* de declinare a competenței [art. 50 alin. (1)]
 - ✓ *încheierea* prin care instanța de judecată ierarhic superioară comună soluționează un conflict de competență [art. 51 alin. (6) și (7)]

limita finală

✍️ limita finală

- ⇒ este reprezentată de pronunțarea hotărârii judecătorești definitive (sentință sau decizie) prin care se poate dispune condamnarea inculpatului, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea ori încetarea procesului penal

1.2.4. Punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive

definiție

Fază a procesului penal care are rolul de a traduce în viață hotărârea penală, în vederea realizării scopului legii penale și al legii procesual penale.

■ limitele fazei de punere în executare a hotărârilor penale

limita inițială

✍️ limita inițială

- ⇒ este marcată de acte procesuale sau procedurale diferite, în funcție de modul de soluționare a dosarului penal; cu titlu de exemplu, menționăm:
 - ✓ *mandatul de executare*, în ipoteza punerii în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, act procedural scriptic emis de către judecătorul delegat cu executarea [art. 555 alin. (1) C. pr. pen.]
 - ✓ *trimiterea de către instanța de executare a unei copii a dispozitivului hotărârii* consiliului local în a cărui circumscripție își are domiciliul condamnatul, precum și altor organe ale statului, în ipoteza punerii în

ex.

executare a pedepsei complementare a interzicerii unor drepturi (art. 562 C. pr. pen.)

- ✓ *trimiterea de către instanța de executare a unei copii a hotărârii comandantului unității militare din care a făcut parte persoana condamnată, în ipoteza punerii în executare a pedepsei complementare a degradării militare (art. 564 C. pr. pen.)*
- ✓ *comunicarea copiei dispozitivului hotărârii definitive și a copiei raportului de expertiză medico-legală autorității de sănătate publică din județul pe teritoriul căruia locuiește persoana față de care s-a luat măsura de siguranță a obligării la tratament medical [art. 566 alin. (1) C. pr. pen.]*
- ✓ *comunicarea unei copii a dispozitivului hotărârii organului în păstrarea căruia se află bunul confiscat sau către organele fiscale, atunci când confiscarea privește sume de bani ce nu au fost consemnate la unități bancare, în cazul punerii în executare a măsurii de siguranță a confiscării speciale (art. 574 C. pr. pen.) etc.*

limita finală

✍ limita finală

➔ cu titlu de exemplu, menționăm:

- ✓ *întocmirea procesului-verbal de către comandantul locului de deținere, unde se consemnează și data de la care condamnatul a început executarea pedepsei, în ipoteza punerii în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață [art. 557 alin. (7) C. pr. pen.]*
- ✓ *depunerea recipisei de plată integrală a amenzii la instanța de executare, în ipoteza punerii în executare a amenzii penale [art. 559 alin. (1) C. pr. pen.] etc.*

ex.

1.2.5. Organele judiciare care acționează în fiecare fază a procesului penal

■ pe parcursul urmării penale

- ✍ procurorul
- ✍ judecătorul de drepturi și libertăți
- ✍ judecătorul de cameră preliminară
- ✍ organele de cercetare penală

■ pe parcursul judecării

- ✍ instanța de judecată
- ✍ judecătorul de cameră preliminară
- ✍ procurorul

■ pe parcursul punerii în executare a hotărârilor penale rămase definitive

- ✍ instanța de judecată, prin judecătorul delegat cu punerea în executare a hotărârii
- ✍ alte organe nejudiciare, anume prevăzute în lege (cum ar fi lucrători de poliție, comandantul locului de deținere, când inculpatul condamnat este arestat, comandantul unității militare, dacă inculpatul condamnat se află în executarea serviciului militar, organele fiscale etc.)

2. Dreptul procesual penal. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept

definiție

Dreptul procesual penal reprezintă ansamblul normelor juridice care vizează reglementarea procesului penal.

- dreptul procesual penal este considerat drept material, contribuind la punerea efectivă în practică a normelor dreptului penal substanțial
- normele dreptului procesual penal sunt înscrise în Codul de procedură penală, în legile de organizare judiciară, precum și în alte acte normative cu implicații procesual penale (cum ar fi, spre exemplu, Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal)
- obiectul dreptului procesual penal este reprezentat chiar de procesul penal, cu care nu trebuie confundat
 - ✎ dreptul procesual penal reprezintă ansamblul normelor juridice care vizează reglementarea procesului penal
 - ✎ procesul penal este o activitate reglementată de lege
- sarcinile dreptului procesual penal sunt multiple și decurg din complexitatea relațiilor sociale pe care le reglementează; constau în:
 - ✎ stabilirea organelor judiciare și a competențelor acestora
 - ✎ stabilirea persoanelor care participă la desfășurarea procesului penal și a drepturilor și obligațiilor acestora
 - ✎ reglementarea desfășurării activității probatorii
 - ✎ stabilirea garanțiilor procesuale pentru buna realizare a drepturilor participanților în procesul penal

sarcinile
dreptului
procesual
penal

2.2. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept

■ dreptul constituțional

- ✎ Constituția reprezintă legea fundamentală a unei țări, normele juridice constituționale stând la baza fiecărei ramuri de drept
- ✎ în Constituție se regăsesc dispoziții cu incidență asupra normelor procesual penale
 - ☞ în art. 21 este consacrat accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil
 - ☞ în art. 23 este reglementată libertatea individuală; în conținutul acestui articol se regăsesc reglementări de principiu cu referire la restrângerea libertății individuale pe parcursul procesului penal prin intermediul reținerii și arestării preventive
 - ☞ în art. 24 este consacrat dreptul la apărare
 - ☞ în art. 27 este reglementată inviolabilitatea domiciliului, stabilindu-se reguli cu valoare de principiu cu referire la percheziția domiciliară

ex.